



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Cvrsvs Theologici ...**

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et  
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -  
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa  
Sacramenta, accuratè declarantur

**Carleton, Thomas Compton**

**Leodii, 1664**

Sect. VIII. Inferuntur quædam circa virtutem Pœnitentiæ.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-13826**

**XVIII.**  
Si peccator actum attritionis super-naturalis eliciat, facit id ad quod tenetur ex iustitiâ.

Unde si quis eliceret actum attritionis super-naturalis, quam Deus in satisfactionem aliquam ab eo exigeret, licet eliceret actum veræ iustitiæ, seu ad quem ex verâ iustitiâ tenetur, & hoc sensu satisfaciat ex iustitiâ, id est adæquet hac in parte suam obligationem, non tamen satisfacit ex iustitiâ hoc sensu, ita scilicet ut ponat aliquid quod ex iustitiâ meretur remissionem illius peccati; nihil enim hanc condignè meretur, quod non sit æqualis valoris cum illâ. Et quamvis de facto Deus positâ contritione peccatum semper remittat, hoc tamen facit ex misericordiâ, & ob meritum solum de congruo, & adhuc illâ positâ posset sine injuriâ peccatum illud in æternum punire. Quare licet peccator eliciendo actum attritionis, vel contritionis, quem Deus ut Dominus proprietatis ab illo exigeret, satisfaceret huic novæ exigentiæ, non tamen antiquæ obligationi ad pœniam, quam contraxit per peccatum prius commissum.

**XIX.**  
Dices: Multa circumstantia injuriæ inducatur in actum, deberet cognosci, sed hæc circumstantia à plurimis ignoratur, ergo illi non peccant peccato injuriæ, ergo nec possunt ex illo motivo agere pœnitentiam. Respondetur primò, in illis per accidens esse quòd non possint agere pœnitentiam, ex illo motivo, quod non norunt, inde tamen non sequitur non dari ejusmodi virtutem moralem, quæ per se ordinatur ad hunc finem, sicut infantibus in Baptismo infunduntur simul cum gratiâ dona & virtutes, quibus tamen per accidens tunc uti non possunt: quemadmodum homines dormientes, & jam in amentiam prolapsi adhuc retinent virtutes infusas, licet per accidens tunc iis uti non possint. Respondetur secundò, rarissimè contingere ut quis non norit hanc circumstantiam, aliquâ saltem ratione, & de illâ in aliquibus saltem peccatis reflectat; ad hoc enim sufficit quòd universim norit Deum esse Dominum & se servum ejus, quod penè lumine naturæ tam notum est, ac esse Deum. Respondent aliqui tertio, saltem implicitè hoc cognosci, quod sufficit, inquit, ad rationem injuriæ generatim sumptæ.

**XX.**  
Dices: Ergo tenetur peccator statim pœnitere.

Objicit quintò P. Lugo disp. tertiâ, sect. tertiâ: ut hæc circumstantia injuriæ inducatur in actum, deberet cognosci, sed hæc circumstantia à plurimis ignoratur, ergo illi non peccant peccato injuriæ, ergo nec possunt ex illo motivo agere pœnitentiam. Respondetur primò, in illis per accidens esse quòd non possint agere pœnitentiam, ex illo motivo, quod non norunt, inde tamen non sequitur non dari ejusmodi virtutem moralem, quæ per se ordinatur ad hunc finem, sicut infantibus in Baptismo infunduntur simul cum gratiâ dona & virtutes, quibus tamen per accidens tunc uti non possunt: quemadmodum homines dormientes, & jam in amentiam prolapsi adhuc retinent virtutes infusas, licet per accidens tunc iis uti non possint. Respondetur secundò, rarissimè contingere ut quis non norit hanc circumstantiam, aliquâ saltem ratione, & de illâ in aliquibus saltem peccatis reflectat; ad hoc enim sufficit quòd universim norit Deum esse Dominum & se servum ejus, quod penè lumine naturæ tam notum est, ac esse Deum. Respondent aliqui tertio, saltem implicitè hoc cognosci, quod sufficit, inquit, ad rationem injuriæ generatim sumptæ.

**XXI.**  
Virtus Pœnitentia non est propriè iustitiæ vindicativa.

Objicies sextò: Si quis ex iustitiâ teneatur satisfacere pro peccato, ergo statim tenetur pœnitere, sicut in humanis tenetur statim restituere, ubi commodè potest. Respondetur, satisfactionem seu reparationem juris divini læsi, quæ fit per pœnitentiam, non esse per modum restitutionis, cujus præceptum obligat, ut dici solet, semper & pro semper; nec enim qui non elicit actum præceptum Charitatis aut obedientiæ, tenetur postea elicere alium actum Charitatis aut obedientiæ, ut ex communi consensu omnium, & quotidianâ praxi constat, sed tenetur solum dolere eo tempore, quo Deus dolorem illum exigit. Si tamen quis Deum infamasset, falsam doctrinam de eo spargens, & esset periculum ne latius serperet, teneretur statim eam revocare, & errorem illum ex hominum mentibus, quibus ipsum infuerat, tollere.

quæ verteretur in commutationibus & contractibus vitæ civilis, quo modo eam negat esse iustitiam commutativam Sanctus Thomas, sicut Aristoteles constituit materiam liberalitatis solam largitionem pecuniæ, sed habet altiore quendam conceptum commutationis, sicut verteretur in materiâ altiori.

Licet autem propriè non sit iustitia vindicativa, cujus conceptus est, ut quis moderatè sumat vindictam de alio, cum omnis iustitia, ut iustitia, sit ad alterum, per pœnitentiam autem quis punit se, aliquo tamen modo habere videtur conceptum iustitiæ vindicativæ, quatenus nimirum inclinat ad moderatè puniendum, & vindictam sumendum de se. Unde potest idem actus habere duplicem conceptum, iustitiæ scilicet commutativæ, in quantum vult per illum satisfacere Deo; & vindicativæ, in quantum moderationem in sui punitione servat. Imo si quis negare vellet iustitiam vindicativam, quæ vindicativam, esse propriè iustitiam, posset dicere pœnitentiam, quatenus servat illam moderationem, esse propriè iustitiam vindicativam.

Infero secundò contra aliquos recentiores, conceptum virtutis Pœnitentiæ non consistere in hoc quod est pacificè vivere cum Deo, ita ut hoc sit objectum illius formale. Ratio est, quia non sunt ponendi habitus infusi secundum quamcumque rationem, quam in subjecto imaginari quis posset, sed solum in ordine ad motiva quædam primaria, hoc autem quod est pacificè vivere cum Deo, per se sumptum, non est hujusmodi; facile enim subordinatur hoc motivum, vel motivo Charitatis erga Deum, vel erga nos-ipsos, nam connaturaliter loquendo, vel ideo volumus pacificè vivere cum Deo, quia hoc est gratum Deo, sicque est motivum Charitatis erga Deum, vel quia bonum nobis, tunc autem est Charitas propria, seu erga nos-ipsos.

Deinde, si quis ob quodvis particulare motivum, quod sibi formare posset, vellet distinguere habitus infusos, nullus esset numerus habituum: cum ergo nulla sit necessitas ponendi hujusmodi habitum distinctum, & Auctores qui exactè de distinctione virtutum tractarunt, nullam de eo faciunt mentionem, inter quos est S. Thomas secundâ secundæ, non est cur eum ponamus. Adde, hoc ipsum quòd est velle pacificè vivere cum Deo, involvere desiderium non habendi Deum sibi iratum, hoc autem procedere videtur ex motivo Charitatis propriæ, vel certè erga Deum.

SECTIO OCTAVA.

Inferuntur quedam circa virtutem Pœnitentiæ.

**Q**UÆRES primò: Utrum Pœnitentiâ sit necessaria ad remissionem peccati? Aliquam de lege ordinariâ requiri ostendimus supra in tractatu de Sacramento in genere, estque communis sententia Theologorum, quod Suarez & alii putant esse de Fide ob varia Scripturæ loca: Si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis, Lucæ decimo-tertio, Pœnitentiam agite Acto- rum secundo, quod assignatur tanquam medium ad salutem. Deinde Concilium Tridentinum sessione decima-quartâ, capite quarto ait, hunc contritionis

**XXII.**  
Aliquo modo modo dici potest iustitia vindicativa.

**XXIII.**  
Male aliqui dicunt conceptum Pœnitentiæ esse pacificè vivere cum Deo.

**XXIV.**  
Si quis hoc modo distinguere vellet habitus infusos, nullus esset numerus habituum.

contritionis motum ad impetrandam veniam peccatorum fuisse quovis tempore necessarium. Præterea Sanctus Augustinus relatus capite *Neminem putes* 43. de Pœnitentiâ, distinet, primâ: *Neminem*, inquit, *putes à quocumque seu magno seu parvo peccato ad correctionem sine pœnitentiâ posse transire*: Si autem quis dicat sufficere si doleat de uno peccato, si obliviscatur aliorum; sufficit enim bona fides, eodem modo dicere poterit sufficere bonam fidem, etiam sine dolore de illo, cum peccatum illud de quo non dolet, non magis retractetur per illum dolorem, quam si nullum omnino doloris actum eliceret.

**II.** Sufficit tamen dolor & pœnitentiâ virtualis, seu amor Dei super omnia, præsertim in immemore peccatorum, ut contra Canum communitè docent Theologi cum Sancto Thoma hic, quæst. 87. art. primo, corpore. Ratio est, sæpè namque in Scripturis effectus remittendi peccata tribuitur Charitati, seu amoris Dei super omnia: *Charitas operit multitudinem peccatorum: Ego diligentes me diligo: Si quis diligit me, &c. Pater meus diligit eum.* Hinc Sanctus Augustinus tractatu nono in Epistolam primam Joannis: *Anima nostra*, inquit, *foeda est per iniquitatem, amando Deum pulchra efficitur.* Tandem à Pio V. & Gregorio XIII. damnatae sunt variae propositiones Michaelis Baii, in quibus dicebat Charitatem illam ex corde puro, quæ est plenitudo legis, &c. (ubi apertè sermo est de Charitate actuali) posse esse in animâ sine remissione peccatorum.

**III.** Divinitus tamen, existimo contra Sotum posse Deum tollere peccatum sine dolore pravo, aut retractatione, per infusionem gratiæ, homini exempli gratiâ dormienti, vel omnia alia cogitanti, sicut in parvulis tollit originale peccatum, nullo in ipsis præcedente motu propriæ voluntatis. Sicut enim in humanis, ipso facto quoddam unus homo alteri remittat injuriam, alio negativè se habente, jam persona, quæ condonavit injuriam non manet ampliùs offensa, ita & in Deo.

**IV.** Dices: Quamdiu prior actus non retractatur, manet adhuc voluntas illa averfa à Deo. Distinguo antecedens, averfa secundum quid concedo antecedens, simpliciter nego: cum enim gratia sit sanctitas, convertit ipsam simpliciter per habitalem conversionem ad Deum, & amatur à Deo: sicut econtra qui solum habet attritionem est actuali conversione convertitur secundum quid, simpliciter tamen adhuc averfus, & Deo odibilis. Licet ergo retractatus non fuerit prior actus peccati, non tamen manet in ratione peccati, seu maculæ, cum ponatur per gratiam ejus condonatio: manet quidem quoad aliquos effectus physicos, ut faciliè recidendi, &c. non tamen in ratione peccati.

**V.** Quares secundò: Utrum saltem is qui recordatur peccati mortalis quod habet, possit elicere actum amoris Dei super omnia sine dolore. Multi, inter quos est Suarez, Coninck, & alii, docent veram dilectionem necessariò excitare dolorem in eo qui recordatur peccati mortalis, quod adhuc putat se habere, sicut, inquit, intentio finis excitat necessariò ad electionem mediæ. Sed vel hinc impugnatur hæc sententia; esto enim verum esset, dolorem de peccato sequi ad amorem Dei, sicut sequitur electio ad intentionem, tamen sicut intentio non infert electionem mediæ, nisi prætempore quo vult finem, ita nec amor

inferet dolorem statim; sed pro eo solum tempore, quo obligat præceptum doloris seu pœnitentiæ; amor enim Dei super omnia est voluntas implendi suo tempore omnia mandata, & consequenter ex vi illius sequeretur dolor eo tempore, quo obligat præceptum doloris, sicut etiam sequetur impletio cujusvis alterius præcepti.

Dices cum Auctoribus hujus sententiæ: Peccatum est malum oppositum bonitati divinæ, ergo non potest quis diligere Deum, & complacere sibi in summâ illâ bonitate, quin displiceat efficaciter peccatum. Contra: Ergo nec potest diligere Deum, quin detestetur etiam peccatum alienum, aut propria jam remissa. Verum est quidem, suo tempore inferre detestationem efficacem illius peccati, non tamen pro eo tempore, nisi tunc urgeat præceptum detestationis, præsertim cum ipse amor sine detestatione sufficiat ad peccatum illud tollendum, ut ex Scripturâ & Patribus jam ostensum est. Valdè tamen inclinatur amor Dei ad detestationem peccati, etiam pro illo tempore, quod ad summum volunt Patres aliqui, dum dicunt amorem Dei super omnia adferre secum detestationem peccati.

Hinc infero, dissidere de modo loquendi Auctores, dum aliqui affirmant, alii negant actum doloris vicissim sine actu formali Charitatis tollere peccata; cum enim omnes conveniant, debere actum illum doloris esse ex motivo Charitatis, seu detestationem peccati quia malum Deo est, & ingratum, in re est actus Charitatis, cum omnis actus procedens ex motivo Charitatis, sit Charitatis, unde nullus dicit solam attritionem sufficere ad remissionem peccati extra Sacramentum, sed requirunt contritionem, quæ simul ex motivo Charitatis sit converso ad Deum, contritio autem est actus Charitatis licet non ita explicitus atque actus ille, qui tendit per modum prosecutionis.

Quare, ut inferunt aliqui, malè audit doctrina quorundam recentiorum, qui asserunt actum contritionis stare posse simul cum peccato habituali. Hoc inquam quibusdam sapere videtur doctrinam Michaelis Baii, cujus septuagesima prima propositio damnata à Pio V. & Gregorio XIII. hæc erat: *Per contritionem, etiam cum Charitate perfectâ, & cum voto suscipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martyrii, sine actuali susceptione Sacramentorum.* Deinde in Scripturâ, Ezechielis decimo octavo & alibi dicitur: *Impietas impij non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate, & justus non poterit vivere in justitiâ suâ in quacumque die peccaverit, ergo eodem modo quoad hoc tollitur peccatum per contritionem ac per peccatum justitiæ.* Unde Sanctus Augustinus tum alibi sæpè, tum in tractatu septimo in Epistolam primam Joannis sic habet: *Si quis in corde suo invenit Charitatem, securus sit quia transit de morte ad vitam, &c.* Tandem Concilium Tridentinum sessione decimâ quartâ, cap. quarto ait contritionem Charitate perfectâ, id est procedentem ex amore Dei super omnia, etiam ante susceptionem Sacramenti reconciliare hominem Deo, ergo &c.

Putant aliqui, se sufficienter evadere has auctoritates Patrum, Pontificum, & Conciliorum, si dicant contritionem aliquando adferre remissionem peccati mortalis, scilicet in mortis articulo, in susceptione Sacramenti, &c. Contra: nam etiam Baius concedebat in articulo mortis, seu

**VI.**

*Dicas: Non potest quis hoc modo amare Deum, quin ipsi displiceat peccatum.*

**VII.**

*Virum actus doloris sine formali actu Charitatis tollere posse peccata.*

**VIII.**

*Dicunt aliqui, actum Contritionis stare posse simul cum peccato habituali.*

**IX.**

*Nec satisfaciunt, qui dicunt contritionem aliquando adferre remissionem peccati mortali.*

seu casu necessitatis contritionem tollere peccatum. Deinde damnatur propositio Bati quod dixerit aliquando posse stare Charitatem & contritionem sine remissione peccati mortalis.

X.  
Obicitur locus S. Augustini, ubi doctrinam illam tradere videtur.

Obiiciunt tamen illi Auctores primò S. Augustinum tractatu decimo tertio in Joannem, ubi sic habet: *Quantumcunque Catechumenus proficiat, adhuc sarcinam suae iniquitatis portat, nec illi dimittitur nisi cum venerit ad Baptismum*, ergo juxta Sanctum Augustinum non dimittuntur peccata, nisi per Sacramenta. Variæ ad hunc locum adhibentur responsiones: aliqui intelligunt de remissione pœnæ temporalis, alii quoad obligationem suscipiendi Baptismum: commodissima tamen explicatio est, quam affert Bellarminus libro secundo de Pœnitentiâ, capite decimo quarto, nempe ibi loqui Sanctum Augustinum de illis catechumenis, qui ex quadam præsumptione negligebant accedere ad Baptismum; his enim quantumcunque proficiant, seu proficere sibi videantur, nunquam ante Baptismum remittitur sarcina peccatorum, cum nec habeant veram contritionem, quæ semper est votum Baptismi.

XI.  
Obicitur auctoritas Concilii Tridentini.

Obiiciunt secundò Concilium Tridentinum sess. sextâ, capite sexto, ubi ait, eos qui se præparant ad Baptismum incipere Deum diligere, hanc tamen dilectionem capite sequente docet tantum esse dispositionem ad justificationem, & effectum Baptismi. Deinde Luca septimò dicitur Mariæ Magdalenæ: *Remittuntur ei peccata multa.*

XII.  
Resp. Mariæ Magdalene prius remissa fuisse peccata, quam si ei diceret Christus.

Ad hoc secundum dico, non tunc primò remissa ei esse peccata quando Christus dixit, *Remittuntur ei peccata multa*, sed antea quando elicit amorem, nam iterum postea ei dixit, *Remittuntur tibi peccata tua.* Sic mulieri alteri dixit: *Sana es ab infirmitate tuâ*, cum tamen antea ipsam sanasset. Ad primum respondetur cum Bellarmino loco citato, sermonem ibi esse de amore imperfecto, & quo solum diligere Deum incipiunt, non de perfecto, qualis debet esse actus Charitatis, & contritionis. Secundò dicunt alii, Concilium solum velle Baptismum esse causam

ordinariam illius justificationis, posse tamen aliquando præveniri per contritionem perfectam, quæ est votum ipsius. Alia multa afferuntur pro hac sententiâ, quæ latè prosequitur Pater Præpositus quæst. 86. art. primo, dub. quarto.

Quæres tertio: Utrum sit aliquod peccatum, quod tolli per contritionem & pœnitentiam non possit? Respondetur negativè cum Sancto Thoma hic, quæst. 86. art. primo, estque de Fide & definitum in Concilio Lateranensi capite Firmiter, ubi dicitur: *Si quis post susceptionem Baptismi prolapsus fuerit in peccatum, per veram potest semper pœnitentiam reparari.* Quod verò opponi solet de peccato in Spiritum Sanctum, quod ait Christus non remittendum, neque in hoc sæculo neque in futuro: Respondetur cum Bellarmino libro secundo de Pœnitentiâ capite decimo sexto, & aliis, per peccatum in Spiritum Sanctum intelligi blasphemiam, qua quis agnitam fidei veritatem malitiosè impugnat, quod est specialiter contra Spiritum Sanctum, utpote cui peculiari modo tribuitur operatio miraculorum & illustratio animorum ad agnoscendum veritatem, de quo dicitur Joannis sexto, quod doceat omnem veritatem.

XIII.  
Nullum est peccatum, quod per contritionem & pœnitentiam tolli non possit.

Dicitur autem hoc peccatum irremissibile, quod cum ex malitiâ maximâ proveniat, difficillimè curetur, frequens autem Scripturæ loquendi modus est, ut quod difficulter admodum fit, dicatur factum impossibile: sic Jeremix decimo tertio: *Si potest Ethiops mutare pellem suam, & Pardus varietates suas, & vos poteritis bene facere cum didiceritis malè.* Sic Apostolus ad Hebræos sexto dicit impossibile esse semel illuminatos, & postea relapsos renovari ad pœnitentiam, quod licet multi ex Sanctis Patribus de renovatione, non per quamcunque pœnitentiam intelligant, sed per eam, quæ fit in ordine ad Baptismum, qui repeti non potest. Alii tamen volunt Apostolum loqui de renovatione per quamvis pœnitentiam, & per impossibile idem intelligunt quod difficile.

XIV.  
Declaratur cur hoc peccatum dicatur irremissibile.

